

Nuo euforijos iki ašarų, nuo jautrių liudijimų iki šventiško pakylėjimo - tokią neretušuoą Dainų šventės istoriją atskleis nauja ansamblio „Lietuva“ programa „Per amžius“. Artėjant jubiliejinio šimtmečio įvykiui, kviečiama ne tik švęsti ilgametę bendruomeniškumo tradiciją, bet ir prisiminti dainas, skambėjusias per visą amžių - nuo pirmosios Dainų šventės 1924-aisiais iki Nepriklausomybės laikų. Šiandien pradedamas turas įvairiuose Lietuvos miestuose, kur žiūrovai išvys istorinį šventės repertuarą, papildytą dokumentiniais archyvais.

„Reikia pastebėti, kad per vieną amžių būta visko - būta tikro ir suvaidinto džiaugsmo, ir paklusimo ir pasipriešinimo, tačiau niekaip kitaip ir negalėčiau įsivaizduoti šimto metų tradicijos mūsų istorijos kontekste. Bendrai Dainų šventės prasmė daugiausiai išryškėja ne stebint, bet dalyvaujant joje, nes visų pirma tai bendruomenės ritualas, o tik vėliau koncertas, reginys“, - ruošiantis premjerai pasakoja ansamblio „Lietuva“ režisierė Giedrė Kriaučionytė-Vosylienė.

Koncertas „Per amžius“ - tarsi pažintinė įžanga į būsimą jubiliejinę šventę „Kad giria žaliuotų“. Čia atsiskleis Dainų švenčių ištakos - kaip tarpukariu gimė tautos susitelkimas dainuoti, kaip keitėsi mūsų bendruomenės tapatumas, kaip daina atliepė sudėtingą Lietuvos istorijos okupacijos laikotarpį ir kaip įkvėpė Dainuojanti revoliucija.

Vienijo net sunkiausiais laikais

Daugeliui Dainų šventė - ne tik tradicija, bet ir bendruomeniškumas, į kurį iki šiol noriai įsitraukia tūkstančiai atlikėjų ir pasaulio lietuvių.

„Labai gerai pamenam tą emociją, kaip Kalnų parke prasidėjo Ansamblių vakarai. Vien atmosfera jauki ir nepakartojama, sutraukdavome dvigubai daugiau žiūrovų nei šiais laikais. Nors ansambliėiams tai buvo kaip ir pagrindinis darbas, mes Dainų šventės laukdavom kaip didžiausios šventės. Kūrybinę pagrindą davė mūsų ansamblio vadovai, paskui supažindindavo kitus kolektyvus. Savo laiku prisijungdavo apie dvidešimt saviveiklinių ansamblių, savaitėmis kartu repetuodavome. Ne tas žodis, kaip smagu - jautėme stiprų ryšį. Programa būdavo aukšto meninio lygio, kūriniai techniškai sudėtingi, iki šios dienos labai vertinami. „Lietuvoje“ dirbę V. Buterlevičius, P. Budrius, A. Kondratavičius bei kiti važiuodavo per tuos visus Lietuvos kolektyvus, perduodavo žinias, mokindavo šokti, atlikti Dainų šventės kūrinius“, - pasakoja ilgus metus „Lietuvoje“ dirbantys Rita ir Kęstutis Baltrūnai.

Ilgamečiams ansambliėiams atmintyje įstrigusios dainos, kurios, nepaisant skirtingų

istorijos laikmečių, padėjo išlikti bei sutvirtinti tarpusavio ryšį.

„Užtraukdavo gerą dainą – pradeda viena atlikėjų pusė, prisijungia kita, ir sueinam į vieną būrį... „Lietuva brangi“ kaip skambėdavo. Ir ašarų būdavo, kai užsivedam visi, publika tik stojasi. V.Kudirkos „Tautišką giesmę“ atsimenam, giedodavome per Dainų šventę. Matyt, valdžia nesuprato dainos esmės, priėmė tiesiog kaip giesmę. O kokius vestuvinius šokius atlikdavom, su tikrais arkliais ir vežimais, juose atvažiuoja jaunieji. Jeigu naktigonės kūriniai, tai su degančiais laužais ir fakelais. Kas kūrė, tuo metu žinojo, ką ir kaip kurti, nors prie repertuaro valdžia kibdavo, prašydavo atitinkamų „akcentų“. Jautėmės priversti, o kai pasibaigdavo formalumai, vėl būdavo smagu“, – prisimena ansamblietis Kęstutis.

Išsaugotos tradicijos

Vienas pagrindinių šventės dalyvių – ansamblis „Lietuva“ savo laiku sukūrė didžiąją dalį repertuaro. Naujas projektas atskleis ilgametį tautinio repertuaro lobyną ir kartu primins B.Dvariono, Č.Sasnausko, J.Švedo, J.Lingio, V.Kernagio, G.Abario bei kitų garsių kūrėjų darbus.

„Aš džiaugiuosi, kad šiandien galime švęsti visų pirma išsaugotą dainavimo gimtąją kalbą tradiciją. Ne tik todėl, kad šis bendruomenės dainavimo kartu ritualas stiprina „mes“ pajautimą, bet ir todėl, kad tokios šventės stiprina mūsų tautinės tapatybės suvokimą. Pasaulinės globalizacijos kontekste, labai lengva įsivaizduoti scenarijų, kuriame tavo vaikai moka mintinai „The wheels on the bus...“, bet nežino „Du gaideliai“, – teigia režisierė G.Kriaučionytė-Vosylienė.

Ansambliui „Lietuva“ keliaujant per įvairius Lietuvos miestus, nuskambės pirmos Dainų šventės kūriniai kaip „Kur bėga šešupė“, „Beauštanti aušrelė“, bus šokami jau Ansamblių vakaro klasika tapę šokiai „Kupolinis“, „Džigūnas“ ir kiti įspūdingi pasirodymai. Žiūrovai kviečiami prisijungti atliekant gerai žinomas patriotines dainas „Kur giria žaliuoja“ ar „Palaimink Dieve mus“. Kūrinius iš Dainų šventė repertuaro atliks valstybinio ansamblio „Lietuva“ choras, šokių trupė ir nacionalinių lietuvių instrumentų orkestras.

Už geležinės uždangos

Ansamblio senbuviai prisimena ne tik džiugus nutikimus, bet ir sudėtingus okupacijos laikus – žodžio ir kūrybos suvaržymą, dirbant po valdžios „padidinamuoju stiklu“.

„Jeigu ką nors lepteli „ne taip, kaip pridera“ – žiūrėk, nebevažiuosi į gastroles, ypač į užsienį. Tokio šanso pamatyti pasaulį ir pabendrauti su užsieniečiais, pasidalinti tikrais

mūsų tautiečių išgyvenimais bei nepagražinta realybe laukdavome visi. Vienais metais ruošėmės gastrolėms į Prancūziją, tai iš pradžių ant lentos buvo surašyta krūva kandidatų. Artėjant išvykai vis „nubyrėdavo“ atlikėjų - mat kažkas prisidirbo. Tarp savų nemėgom skundikų, kurie slapčia perduodavo informaciją „reikalingiems“ asmenims. Deja, kaip ir visur, tokių pasitaikydavo, buvo sunku kuo nors pasitikėti. Jie mokėdavo gudriai įvelti į absurdiškas situacijas, sukompromituoti, važiuodavo į keliones ir akylai stebėdavo“, - prisimena ansamblio alumniai.

Atlikti Dainų šventės kūriniai buvo svarbu ne tik patiems lietuviams, bet ir išvažiuojant į kitas užsienio šalis. Tą pastebi ir ilgus metus ansamblui vadovavęs Petras Telyčėnas.

„Prie ansamblio prisijungiau 1972 m. Mačiau, kaip buvo kuriama remiantis išlikusiais archyvais. Įsivaizduokit, kur bevažiuotume, visada sudainuojam tas brangiausias širdžiai dainas, kurių žodžių publika kartais net nežino, o ploja ir bisuoja. Prisimenu, koncertavome Italijoje, triskart kartojomė „Lietuva brangi“. Tekstų niekas neversdavo, tik glaustai aprašydavo vietinių kalba. Žiūrovai jautė be žodžių. Ansamblis „Lietuva“, kaip ir sportas, menas, buvo diplomatai pasaulyje, primenantys jam apie Lietuvą. Visus žavėjo ansamblio rūbai, sukurti menininkų, atkurti ir meistrų rankomis išausti. Užsienyje prieidavo, čiupinėdavo, negalėjo patikėti, kad tokie gali būti. Žavėjosi lietuvių liaudies muzikos instrumentais. Mes jausdavome pasididžiavimą, galėdami atstovauti Lietuvai, ir neteisūs tie, kurie sako, neva atstovavome svetimai valstybei. Norėdamas neišbrauksi prigimtinių vertybių, jos tiesiog įskiepytos“, - teigia P.Telyčėnas.

Dainų šventės šimtmečiui skirta programa „Per amžius“ įvyks vasario 21 d. Radviliškyje, vasario 23 d. Jurbarke, vasario 28 d. Vilkaviškyje, kovo 6 d. Marijampolėje, kovo 13 d. Biržuose, kovo 15 d. Panevėžyje, kovo 20 d. Pasvalyje, kovo 22 d. Kretingoje, kovo 27 d. Anykščiuose, balandžio 19 d. Alytuje, balandžio 24 d. Švenčionyse, balandžio 26 d. Šiauliuose ir gegužės 3 d. Kaune.

Valstybinis ansamblis „Lietuva“ tęsia pradėtą ilgalaikę kampaniją „Auginkime vienybės raumenį“, kuri primena, kad pagrindinis žmogaus raumuo yra širdis, o vienybė padeda tas širdis apjungti - vienyti per gyvą ir bendrą mūsų visų istoriją. Vienytis kviečia: partneris Kazickų šeimos fondas, informacinis partneris LRT.

Naujoje ansamblio „Lietuva“ programoje – šimtmečio dainos ir
įamžinti liudijimai

